

NAKNADA ZA PRIKLJUČENJE NA DISTRIBUTIVNU MREŽU-O POZITIVNIM PROMJENAMA I PROBLEMIMA PRELAZNOG PERIODA

J. Lažetić, MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje, Bosna i Hercegovina;
D. Muratović, MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje, Bosna i
Hercegovina
Z. Todorović, ZP „Elektro Doboj“ a.d. Doboj, Bosna i Hercegovina
A. Taušan, ZEDP „Elektro Bijeljina“ a.d. Bijeljina, Bosna i Hercegovina

UVOD

Posljednju deceniju u radu elektroenergetskog sektora u cjelini obilježili su značajni procesi u postupku njegovog restrukturiranja sa ciljem prilagođavanja novim, tržišnim uslovima poslovanja.

S pravom se može reći da su promjene u obavljanju djelatnosti distribucije i snabdijevanja električnom energijom najznačajnije.

Oblast priključenja objekata krajnjih kupaca na elektrodistributivnu mrežu na putu je potpunog uređivanja kroz donošenje sistemskih dokumenata i obavezu njihove primjene u praksi. Posebna pažnja je, ovom prilikom, posvećena primjeni Rješenja o utvrđivanju naknade za priključenje na distributivnu mrežu.

Nakon što je identifikovana regulativa u skladu sa kojom se oblast priključenja uređuje, navedeni su i osnovni elementi predmetnog Rješenja.

Sagledavanje regulative i upoznavanje sa naknadama utvrđenim Rješenjem i osnovnim podacima o postupcima kojima se do njih došlo, uz poznavanje dosadašnje prakse distributera, preduslov su za sagledavanje pozitivnih efekata njegove primjene, ali i poteškoća koje su došle do izražaja u prvim mjesecima njegove primjene u praksi.

O REGULATIVI KOJOM SE UREĐUJE PRIKLJUČENJE NA ELEKTRODISTRIBUTIVNU MREŽU

Prema Zakonu o električnoj energiji („Službeni glasnik RS“ broj: 08/08, prečišćeni tekst), u nadležnosti Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske (u daljem tekstu RERS) je i uređenje postupka priključenja objekata krajnjih kupaca na elektrodistributivnu mrežu. U funkciji ispunjavanja svojih nadležnosti RERS je donio Pravilnik o metodologiji utvrđivanja naknade za priključenje na elektrodistributivnu mrežu (Službeni glasnik RS broj 123/08) kojim je propisan postupak utvrđivanja pravičnog iznosa naknade za priključenje na elektrodistributivnu mrežu.

Postupak, u skladu sa zahtjevima Pravilnika, mora biti transparentan, efikasan i ekonomičan, a utvrđena naknada mora obezbijediti uslove za razvoj distributivne mreže u funkciji obezbjeđivanja sigurnosti snabdijevanja kupaca električnom energijom.

Zakonska je obaveza obezbijediti jednake uslove za sve kupce električne energije na teritoriji Republike Srpske, te su elektrodistributivna preduzeća, u funkciji njenog ispunjenja, RERS-u podnijela zahtjev za odobrenje jedinstvene naknade za priključenje na elektrodistributivnu mrežu.

Rješenjem o utvrđivanju naknade za priključenje na elektrodistributivnu mrežu donesenim 27.08.2009. godine, na sjednici Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske, okončan je tarifni postupak i naložena primjena jedinstvene naknade za priključenje na distributivnu mrežu u Republici Srpskoj u svim elektrodistributivnim preduzećima koja djelatnost obavljaju u skladu sa uslovima dozvole za obavljanje djelatnosti distribucije.

O OSNOVNIM ELEMENTIMA RJEŠENJA O UTVRĐIVANJU NAKNADE ZA PRIKLJUČENJE NA DISTIRIBUTIVNU MREŽU

Rješenjem o utvrđivanju naknade za priključenje na distributivnu mrežu utvrđeni su iznosi naknada koje je krajnji kupac obavezan izmiriti u funkciji ispunjavanja uslova za priključenje na distributivnu mrežu, a njihova visina određena je stvarnim troškovima priključenja objekta na distributivnu mrežu

Troškovi priključenja objekta krajnjeg kupca na elektrodistributivnu mrežu svrstani su u tri grupe: troškovi izgradnje priključnog voda (NIP), troškovi izgradnje i opremanja mjernog mjesta (NMM) i troškovi obezbjeđenja uslova za priključenje na elektrodistributivnu mrežu (NOP).

Priključci su podijeljeni na standardne i nestandardne.

Standardni priključak

„Standardni priključak objekta krajnjeg kupca na niskonaponsku mrežu (0,4kV) koji ispunjava jedan od sljedećih uslova:

- da je izgradnja objekta koji se priključuje lokacijski i vremenski usklađena sa usvojenim prostorno-planskim dokumentima iz oblasti uređenja prostora ili
- da je udaljenost objekta od mjesta priključenja manja ili jednaka 50 metara u gradskom, odnosno 300 metara u seoskom području bez obzira da li postoji prostorno-planska dokumentacija za lokaciju na kojoj se objekat gradi.“ (član 6. tačka (1) Pravilnika o metodologiji za priključenje na elektrodistributivnu mrežu).

Prema Metodologiji, krajnji kupac plaća naknadu za izgradnju priključnog voda normirane dužine od 30 m. Troškovi standardnog priključka svrstani su u tri grupe:

- troškovi administrativno-tehničkih usluga (troškovi izrade projektne dokumentacije, uključujući prilagođavanje tipskog rješenja konkretnoj lokaciji, pribavljanje potrebnih saglasnosti i odobrenja, rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, kao i troškovi drugih administrativnih poslova, utvrđeni na bazi specifikacije radova, normiranog broja sati rada i jedinične cijene rada).

Ovi troškovi se ne uključuju u iznos naknade za priključenje.

- troškovi materijala i opreme potrebnih za izgradnju i opremanje priključnog voda i mjernog mjesta (utvrđeni na osnovu izrađenih specifikacija). Cijena materijala i opreme na bazi koje su izračunati ovi troškovi, utvrđena je kao najniža cijena materijala i opreme nabavljenih tokom 2008. godine.

Troškovi materijala i opreme za potrebe izgradnje priključka i mjernog mjesta, uključuju se u iznos naknade za priključenje u punom iznosu (100%).

- troškovi radova na izgradnji priključka i opremanju mjernog mjesta (obuhvataju troškove rada zaposlenih, troškove rada mašina i troškove korištenja vozila za prevoz lica do mjesta gradnje priključka.

Troškovi rada zaposlenih izračunati su na bazi normiranog broja sati potrebnih za izvođenje radova i normirane cijene radnog sata lica odgovarajuće stručne spreme.

Troškovi utvrđeni po naprijed navedenim osnovama i na naprijed opisan način, u procentu od 50% ulaze u iznos naknade za priključenje.

U tabeli koja slijedi prikazana su 24 tipa standardnih priključaka, te utvrđena naknada za izgradnju priključnog voda, koja uključuje i opremanje mjernog mjesta.
U navedene iznose nije uračunat porez na dodatu vrijednost.

TABELA 1-TIPOVI STANDARDNIH PRIKLJUČAKA SA UTVRĐENOM NAKNADOM ZA IZGRADNJU PRIKLJUČNOG VODA I OPREMANJE MJERNOG MJESTA

Redni broj	Tip standardnog priključka		NIP(SP)
			(KM)
1	PM1s	Pojedinačni monofazni nadzemni standardni priključak sa mjernim mjestom na stubu	350,8
2	PM1o	Pojedinačni monofazni nadzemni standardni priključak sa mjernim mjestom na objektu	367,5
3	PM2s	Pojedinačni monofazni podzemni standardni priključak sa mjernim mjestom na stubu	893,2
4	PM2o	Pojedinačni monofazni podzemni standardni priključak sa mjernim mjestom na objektu	909,8
5	PT1s	Pojedinačni trofazni nadzemni standardni priključak sa mjernim mjestom na stubu	511,9
6	PT1o	Pojedinačni trofazni nadzemni standardni priključak sa mjernim mjestom na objektu	528,5
7	PT2s	Pojedinačni trofazni podzemni standardni priključak sa mjernim mjestom na stubu	1.097,4
8	PT2o	Pojedinačni trofazni podzemni standardni priključak sa mjernim mjestom na objektu	1.114,1
9	GT14o	Grupni standardni trofazni nadzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (4 mjerna mjesta)	1.338,7
10	GT13o	Grupni standardni trofazni nadzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (3 mjerna mjesta)	1.159,3
11	GT12o	Grupni standardni trofazni nadzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (2 mjerna mjesta)	847,3
12	GT24o	Grupni standardni trofazni podzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (4 mjerna mjesta)	1.805,8
13	GT23o	Grupni standardni trofazni podzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (3 mjerna mjesta)	1.626,4
14	GT22o	Grupni standardni trofazni podzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (2 mjerna mjesta)	1.314,4
15	GM14o	Grupni standardni monofazni nadzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (4 mjerna mjesta)	1.019,8
16	GM13o	Grupni standardni monofazni nadzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (3 mjerna mjesta)	920,1
17	GM12o	Grupni standardni monofazni nadzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (2 mjerna mjesta)	687,8
18	GM24o	Grupni standardni monofazni podzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (4 mjerna mjesta)	1.486,9
19	GM23o	Grupni standardni monofazni podzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (3 mjerna mjesta)	1.387,2
20	GM22o	Grupni standardni monofazni podzemni priključak sa mjernim mjestom na objektu (2 mjerna mjesta)	1.155,0
21	PT1Po	Pojedinačni trofazni nadzemni standardni priključak objekta snage do 69,2 kW sa mjernim mjestom na objektu	1.451,7
22	PT1opi	Pojedinačni trofazni nadzemni standardni priključak objekta snage do 110,72 kW sa mjernim mjestom na objektu	1.827,8
23	PT2opi	Pojedinačni trofazni podzemni standardni priključak objekta snage do 110,72 kW sa mjernim mjestom na objektu	2.464,7
24	PT2opi1	Pojedinačni trofazni podzemni standardni priključak objekta snage do 138,40 kW sa mjernim mjestom na objektu	2.752,3

Nestandardni priključak

„Nestandardni priključak je svaki priključak objekata korisnika distributivnog sistema na 0.4 kV naponskom nivou čija je udaljenost od mjesta priključenja veća od 50 m u gradskom i 300 m u seoskom području, priključak privremenih objekata i gradilišta, priključak objekata sa više od četiri stambeno-poslovne jedinice sa posebnim mjernim mjestom za svaku jedinicu, te priključak objekata za proizvodnju električne energije, te priključak izveden priključnim vodom nazivnog napona 10(20) kV i 35 kV, bez obzira da li je fizičko povezivanje urađeno na izvod TS 110/X (X=35; 20 ili 10 kV) ili na vod i TS u vlasništvu distributera.“ (član 10. Pravilnika o metodologiji za utvrđivanje naknade za priključenje na elektrodistributivnu mrežu).

Troškovi priključenja nestandardnim priključkom, u skladu sa članom 15. Metodologije, obuhvataju:

- troškove administrativno tehničkih poslova (izrada tehničke dokumentacije priključka i prilagođavanje konkretnoj lokaciji, pribavljanje potrebnih saglasnosti i odobrenja, rješavanje imovinsko pravnih odnosa i drugi poslovi u vezi sa izgradnjom priključka); Ovi troškovi se u naknadu za priključenje uključuju u iznosu od 50%.
- troškove nabavke opreme i materijala koji se koriste za izgradnju konkretnog priključka prema tehničkoj specifikaciji opreme i materijala, a na bazi jednakih jediničnih cijena korištenih u postupku utvrđivanja naknade za standardne priključke. Za opremu i materijal za koje nisu utvrđene jedinične cijene, u skladu sa metodologijom, primjenjuju se odgovarajuće tržišne cijene. Ovi troškovi se u naknadu za priključenje uključuju u iznosu od 100%.
- troškove radova na izgradnji priključka, utvrđene na bazi predmjera radova za izgradnju konkretnog priključka, po jediničnim cijenama utvrđenim za izgradnju standardnog priključka, ukoliko je to primjenljivo.

Za troškove radova neophodne za izgradnju nestandardnog priključka koji nisu obuhvaćeni troškovima izgradnje standardnog priključka, korišteni su odobreni normativi za radove prema specificiranim količinama radova u ponudi koju distributer dostavlja korisniku nakon podnesenog zahtjeva.

Ovi troškovi se u naknadu za priključenje uključuju u iznosu od 100%.

Na bazi navedenih troškova određen je fiksni dio iznosa naknade za izgradnju priključnog voda. Na ukupni trošak izgradnje nestandardnog priključnog voda utiču i varijabilni troškovi (rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, prokres, radovi uzrokovani ukrštanjem sa drugim infrastrukturnim objektima i sl.) koji se dodaju naknadi za priključenje u punom iznosu utvrđenom na bazi stvarnih troškova.

Tabela 2) koja slijedi, pregled je utvrđenih tipova nestandardnih priključaka. Iznos naknade predstavlja naknadu za izgradnju priključnog voda u koju nije uračunat PDV. Naknada za nestandardne priključke (pojedinačni nadzemni monofazni i trofazni) dužine do 90 metara utvrđena je u fiksnom iznosu, a ne po dužnom metru priključnog voda, kako je utvrđena za ostale tipove nestandardnih priključaka.

TABELA 2-TIPOVI NESTANDARDNIH PRIKLJUČNIH VODOVA SA UTVRĐENOM NAKNADOM

Redni broj	Tip priključnog voda	NPV (KM/m)
1	Nestandardni pojedinačni monofazni nadzemni priključni vod na 0,4 kV (NPM190) do 90 m	858,42 KM Fiksna naknada
2	Nestandardni pojedinačni monofazni podzemni priključni vod na 0,4 kV (NPM2)	23,69
3	Nestandardni pojedinačni trofazni nadzemni priključni vod na 0,4 kV do 43,5 kW priključne snage (NPT190) do 90 m	995,67 KM Fiksna naknada
4	Nestandardni pojedinačni trofazni podzemni priključni vod na 0,4 kV do 43,5 kW priključne snage (NPT2)	25,46
5	Nestandardni pojedinačni trofazni nadzemni priključni vod na 0,4 kV do 110,72 kW priključne snage (NPT1r)	19,77
6	Nestandardni pojedinačni trofazni podzemni priključni vod na 0,4 kV do 110,72 kW priključne snage (NPT2mg)	28,74

7	Nestandardni pojedinačni trofazni podzemni priključni vod na 0,4 kV do 138,42 kW priključne snage (NPT2mg1)	37,27
8	Nestandardni grupni nadzemni priključni vod na 0,4 kV (NG14)	19,77
9	Nestandardni grupni podzemni priključni vod na 0,4 kV (NG24)	25,23
10	Nestandardni grupni podzemni priključni vod na 0,4 kV (NG28)	30,68
11	Nestandardni grupni podzemni priključni vod na 0,4 kV (NG220-32)	37,27
12	Nestandardni nadzemni priključak na 10/20 kV, Al-Fe provodnik (NSN1101)	20,24
13	Nestandardni nadzemni priključak na 10/20 kV, samonosivi kablovski snop (NSN1102)	78,31
14	Nestandardni podzemni priključni vod na 10/20 kV (NSN210)	56,82
15	Nestandardni nadzemni priključni vod na 35 kV, Al-Fe provodnik (NSN135)	62,46
16	Nestandardni podzemni priključni vod na 35 kV (NSN235)	78,59

Troškovi izgradnje i opremanja mjernog mjesta

Bilo da je riječ o standardnom ili nestandardnom priključenju objekta krajnjeg kupca na elektrodistributivnu mrežu, jedinični troškovi izgradnje i opremanja mjernog mjesta su jednaki i zavise od tipa samog mjernog mjesta, odnosno načina mjerenja utrošene električne energije. Kako je već rečeno, ovi su troškovi kod standardnog priključenja na elektrodistributivnu mrežu uključeni u utvrđeni iznos naknade, dok se kod nestandardnog priključenja posebno iskazuju i odobravaju.

TABELA 3-PREGLED NAKNADA ZA IZGRADNJU TIPSKOG MJERNOG MJESTA (NMM)

Redni broj	Tip mjernog mjesta	NMM (KM)
1	Monofazno, direktno, multifunkcijsko, višetarifno mjerno mjesto, kod priključenja na 0,4 kV naponski nivo (MM1m)	231,15
2	Trofazno, direktno, multifunkcijsko, višetarifno mjerno mjesto, kod priključenja na 0,4 kV naponski nivo (MM1t)	320,51
3	Trofazna, direktna mjerna grupa, multifunkcijska, višetarifna, kod priključenja na 0,4 kV naponski nivo (MM1tdg)	1.150,84
4	Trofazna, poluindirektna mjerna garnitura, multifunkcijska, višetarifna, kod priključenja na 0,4 kV naponski nivo (MM1opi)	1.460,18
5	Mjerno mjesto kod grupnog priključenja do 8 korisnika na 0,4 kV naponski nivo (MMGP 8)	2.578,32
6	Mjerno mjesto kod grupnog priključenja do 20 korisnika na 0,4 kV naponski nivo (MMGP 20)	7.199,64
7	Mjerno mjesto kod grupnog priključenja do 32 korisnika na 0,4 kV naponski nivo (MMGP 32)	11.023,21
8	Indirektna mjerna grupa, multifunkcijska, višetarifna, kod priključenja na 10/20 kV naponski nivo (MMi10)	8.165,79
9	Indirektna mjerna grupa, multifunkcijska, višetarifna, kod priključenja na 35 kV naponski nivo (MMi35)	11.750,47

Naknada za obezbjeđenje uslova za priključenje

Naknada za obezbjeđenje uslova za priključenje utvrđuje se na bazi jediničnog troška izgradnje potrebnog dodatnog kapaciteta elektrodistributivne mreže kojim se obezbjeđuje propisani kvalitet napajanja električnom energijom objekta kupca koji se priključuje na mrežu.

Jedinični trošak se utvrđuje kao marginalni trošak povećanja distributivnog kapaciteta po jedinici dodatnog kapaciteta (KM/kW), za svaku kategoriju potrošnje u skladu sa Tarifnim sistemom.

Ovaj trošak određen je:

- naponskim nivoom mjesta priključenja i
- koeficijentom istovremenosti opterećenja za pojedine kategorije potrošnje i grupe kupaca.

U skladu sa Pravilnikom o metodologiji, obaveza kupca je plaćanje 50% izračunatog novčanog iznosa za obezbjeđenje uslova za priključenje na distributivnu mrežu, po jedinici odobrene priključne snage (kW). Utvrđeni iznosi jedinične cijene naknade za obezbjeđenje uslova za priključenje, bez PDV-a, dati su u tabeli kako slijedi:

TABELA 4-JEDINIČNE CIJENE NAKNADE ZA OBEZBJEĐENJE USLOVA ZA PRIKLJUČENJE NA ELEKTRODISTRIBUTIVNU MREŽU

	Jedinična cijena naknade za obezbjeđenje uslova za priključenje
	KM/kW
35 kV	9,99
10 kV	30,45
OP 1. TG	57,85
OP 2, 3, 6 i 7. TG	28,92
Domaćinstva	16,53
Javna rasvjeta	82,64

O EFEKTIMA PRIMJENE RJEŠENJA O UTVRĐIVANJU NAKNADE ZA PRIKLJUČENJE NA ELEKTRODISTRIBUTIVNU MREŽU

Positivni efekti implementacije Rješenja

Usmjerenost poslovanja ka zadovoljstvu kupca prvenstveno kroz jedinstven, nediskriminatorski odnos prema svim korisnicima/krajnjim kupcima ciljni je benefit koji se imao u vidu u trenutku pokretanja aktivnosti na utvrđivanju naknade za priključenje.

Procedura priključenja objekata krajnjih kupaca na elektrodistributivnu mrežu, u značajnoj je mjeri pojednostavljena u odnosu na dosadašnju praksu.

Sam način izračunavanja troškova i njihovog uključivanja u iznos naknade za priključenje na elektrodistributivnu mrežu, te pokrivanje stvarnih troškova distributera bez profita, za rezultat imaju smanjenje troškova priključenja za krajnjeg korisnika/kupca.

Pojednostavljenje internih procedura provođenja i praćenja postupka priključenja u samom preduzeću značajan je efekat primjene Rješenja o utvrđivanju naknade za priključenje na elektrodistributivnu mrežu.

Mogućnost zloupotreba u pogledu specificiranih i trebovanih količina potrebnih materijala i opreme i stvarno ugrađenih u priključak, svedena je na najmanju moguću mjeru.

Praćenje i kontrola provođenja postupka priključenja objekata kupaca na elektrodistributivnu mrežu je znatno lakše i pouzdanije, obzirom da je riječ o potpuno uređenom postupku.

Djelimična tipizacija materijala i opreme koji se koriste u postupku izgradnje priključka na distributivnu mrežu u praksi, pokazala se kao još jedan značajan efekat postupanja u skladu sa Rješenjem o utvrđivanju naknade za priključenje na distributivnu mrežu.

Ovakva tipizacija materijala i opreme značajno će doprinijeti smanjenju troškova održavanja, uticati na podizanje nivoa pouzdanosti u funkciji kvaliteta isporuke električne energije, te pojednostaviti postupak javnih nabavki u dijelu koji se odnosi na opremu i materijal za izgradnju priključaka.

Tipizacija opreme i materijala povlači za sobom i onemogućavanje ugradnje neodgovarajućih i nekvalitetnih materijala.

Posredno, tipizacija opreme mjernog mjesta može uticati na smanjenje mogućnosti zloupotreba od strane kupaca, te na taj način i na smanjenje netehničkih gubitaka.

O prvim pokazateljima finansijskih efekata primjene Rješenja o utvrđivanju naknade za priključenje govorićemo na bazi prvog tromjesečnog izvještaja distributivnih preduzeća o izgradnji novih priključaka u skladu sa donesenim Rješenjem.

Na prvi pogled pojednostavljen postupak matematičkog izračunavanja troškova priključenja na bazi kojih je odobren iznos naknade na priključenje, kroz primjenu Rješenja o utvrđivanju naknade za priključenje, od 01.10.2009. godine je na provjeri u praksi.

Praktična provjera je od višestrukog značaja kada je pitanju ocjena objektivnosti i pravičnosti utvrđene naknade.

Uvedena praksa evidentiranja i praćenja troškova izgradnje priključaka na distributivnu mrežu omogućava precizno utvrđivanje troškova distributera po osnovu učešća u izgradnji priključaka na distributivnu mrežu koji spadaju u red odobrenih troškova na bazi kojih se utvrđuje cijena električne energije za nekvalifikovane kupce električne energije u Republici Srpskoj.

Po osnovu efekata prvog praćenog tromjesečnog perioda (oktobar-decembar 2009. godine), moguće je stavljanjem u odnos iznosa naplaćenog po osnovu naknade u skladu sa Rješenjem (38.094,82 KM) i stvarnih troškova izgradnje tih priključaka na distributivnu mrežu (44.421,16 KM) utvrditi učešće distributera u izgradnji priključaka u procentu od 14.24%.

Riječ je o očekivanim odstupanjima, ako se ima u vidu struktura troškova uključenih u naknadu za priključenje na elektrodistributivnu mrežu čije je izmirivanje obaveza kupca..

Na uzorku od izgrađenih 26 monofaznih priključaka, govorimo o procentu učešća distributera od 20,11%, dok se taj procenat kod trofaznih standardnih priključaka kreće oko 16,85%.

Kako je riječ o nereprezentativnom uzorku zasnovanom na podacima iz prva tri mjeseca primjene Rješenja o utvrđivanju naknade za priključenje koji se mogu nazvati prelaznim periodom u kojem je izgradnja značajnog dijela priključaka izvršena i završena na bazi ranije izdatih elektroenergetskih saglasnosti i u skladu sa procedurama koje su za postupak priključenja važile u vrijeme podnošenja zahtjeva, to će svaka naredna analiza, na bazi reprezentativnijeg uzorka, biti osnov za kvalitetnu ocjenu objektivnosti i primjerenosti utvrđenih naknada za priključenje.

Bilo kako bilo, distributeru se ukupni troškovi izgradnje priključaka na distributivnu mrežu u cjelosti vraćaju, bilo da je riječ o dijelu troškova koji se vraćaju kroz obavezno plaćanje naknade za priključenje, bilo da se dio istih vraća kroz tarife za korišćenje distributivne mreže, nakon što isti budu odobreni u provedenom tarifnom postupku.

Preispitivanje i uskladjivanje tehničkih preporuka i drugih dokumenata koji su u vezi sa priključenjem objekta krajnjeg kupca na distributivnu mrežu inicirano je Pravilnikom o metodologiji za utvrđivanje naknade za priključenje na elektrodistributivnu mrežu i primjenom Rješenja o utvrđivanju naknade za priključenje na distributivnu mrežu.

Preporuka kojom bi bila obuhvaćena sva postupanja u vezi sa priključenjem objekata krajnjih kupaca na distributivnu mrežu, pri čemu se podrazumijeva kako sagledavanje svih tehničkih zahtjeva vezanih za priključenje, tako i precizno utvrđivanje potrebne administrativno tehničke procedure, je u izradi. Pokrenuti postupak izrade ovog dokumenta iniciran je

Za potrebe izračunavanja dijela troškova koji se odnose na radove na izgradnji priključaka, izrađen je normativ radova u elektrodistributivnim preduzećima. Normativ je baziran na do sada korištenim, naslijeđenim normativima u elektrodistributivnim preduzećima, usaglašenim sa savremenim tehnologijama izvođenja radova. U toku je postupak utvrđivanje novog, ažuriranog, jedinstvenog normativa, što je još jedan je od benefita primjene Rješenja.

Problemi prelaznog perioda u implementaciji Rješenja

Uvođenje sistemskih rješenja problem je u značajnoj mjeri naglašen nakon što je Rješenje stupilo na snagu. Naime, riječ je o uvođenju sistemskih rješenja u oblast koja je bila prilično neuređena, do te mjere da je praksa bila različita čak i po organizacionim cjelinama jednog preduzeća.

Precizno utvrđivanje nadležnosti i odgovornosti u postupku nabavke opreme i materijala vodi ka promjeni uobičajene prakse u skladu sa kojom je krajnji kupac, po pravilu, upućivan da na bazi izrađenog predmjera materijala i opreme potrebnih za priključenje objekta na distributivnu mrežu, sam izvrši nabavku, a nerijetko i izgradnju samog priključnog voda, te da opremi i pripadajuće mjerno mjesto.

Takva praksa otvarala je mogućnost, kako za ugradnju materijala i opreme nezadovoljavajućeg kvaliteta, tako i za manipulacije koje su za posljedicu imale malverzacije kojima je onemogućavano ispravno mjerenje utrošenih količina električne energije.

Precizno utvrđivanje postupka priključenja objekta krajnjeg kupca na distributivnu mrežu nepovratno eliminiše praksu obraćanja distributeru „po završenom poslu“, odnosno u fazi kada je objekat

potrebno priključiti na elektrodistributivnu mrežu, a da krajnji kupac prethodno nije pribavio potrebne saglasnosti, kako nalaže sama procedura priključenja.

Planiranje potreba za opremom i materijalima namijenjenim izgradnji standardnih priključaka moguće je bazirati na podacima o broju i tipu izgrađenih standardnih priključaka u periodu koji je neposredno prethodio planskom periodu, što je nepouzdan osnov za planiranje kada su u pitanju nestandardna priključenja na distributivnu mrežu.

Logična posljedica naprijed navedenog je i potreba za prilagođavanjem uobičajene prakse u provođenju postupaka javne nabavke, na način da osim dosadašnje prakse vođenja otvorenog postupka nabavke i zaključivanja ugovora sa odabranim najpovoljnijim ponuđačem, za potrebe izgradnje nestandardnih priključaka, bude primjenjivana i zakonom ostavljena mogućnost nabavke na bazi okvirnih sporazuma o nabavci nakon provedenog otvorenog postupka prikupljanja ponuda.

Prebacivanje obaveza na investitore, kada je riječ o izgradnji potrebnih novih trafo stanica za napajanje najčešće stambeno-poslovnih objekata, uobičajena je praksa koju će biti izuzetno tesko izmijeniti.

Naime, u praksi su elektrodistributivna preduzeća izgradnju trafostanica stavljala u obavezu kupcu/investitoru, pri tome svjesno dopuštajući mogućnost da novoizgrađeni objekat ne bude izgrađen u skladu sa važećim tehničkim standardima.

Promjene u ovom dijelu izazvale su, objektivno, najviše otpora u elektrodistributivnim preduzećima pravdanih nemogućnošću blagovremenog nabavljanja potrebnih materijala i opreme i visokim troškovima izgradnje ovakvih složenih priključaka.

Finansijski aspekt nerealizovanih planova izgradnje priključaka naglašen je otvaranjem pitanja nabavke materijala namijenjenih izgradnji priključaka na elektrodistributivnu mrežu, u slučaju da dinamika ugradnje ne bude u skladu sa predviđenim. Na taj način dolazi do nastajanja prekomjernih zaliha koje sa finansijskog aspekta opterećuju poslovanje preduzeća.

Računovodstveno-knjigovodstveni tretman priključaka podrazumijeva odgovor na pitanje načina evidentiranja izgrađenih priključaka u osnovna sredstva distributivnog preduzeća. Otvorena je i dilema u skladu sa kojom je potrebno procijeniti da li i koji dio naknade za priključenje tretirati kao prihod tekućeg perioda, a u kojem je dijelu tretirati kao odloženi prihod po osnovu aktiviranja osnovnog sredstva.

ZAKLJUČAK

Na bazi svega naprijed navedenog, s pravom možemo govoriti o velikim promjenama koje sobom nosi primjena Rješenja o utvrđivanju naknade za priključenje na elektrodistributivnu mrežu, koja će umnogome izmijeniti dosadašnju lošu praksu distributera, u potpunosti uređujući postupak priključenja objekata krajnjih kupaca na elektrodistributivnu mrežu, ali i značajno mijenjajući samu filozofiju obavljanja djelatnosti distributera u skladu sa kojom je interes i zadovoljstvo krajnjeg kupca/korisnika usluge na prvom mjestu.

Literatura:

1. *Zakon o električnoj energiji, prečišćeni tekst* („Službeni glasnik RS“ broj 8/08)
2. *Opšti uslovi za isporuku i snabdijevanje električnom energijom* (Regulatorna komisija za energetiku Republike srpske, „Službeni glasnik RS“ broj 85/08)
3. *Pravilnik o metodologiji utvrđivanja naknade za priključenje na distributivnu mrežu* (Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske, „Službeni glasnik RS“ broj 123/08)
4. *Rješenje o utvrđivanju naknade za priključenje na distributivnu mrežu* (Regulatorna komisija za energetiku Rpublike Srpske, „Službeni glasnik RS“ broj 81/09)

Jagoda Lažetić, dipl.el.ing., Tel:+387 65 405 402, Fax:+387 59 277 170

Mr Dalibor Muratović, dipl.el.ing., Tel:+387 65 982 500, Fax:+387 59 277 170

Zdravko Todorović, dipl.el.ing., Tel:+387 65 581 995

Aleksandra Taušan, dipl.el.ing., Tel:+387 65 481 212

Ključne riječi: priključak, naknada za priključenje, iskustva